

SKOGSMÄSTARPROGRAMMET
Examensarbete 2015:20

Kommuninvånarnas syn på Sala kommuns skogar och skogsbruk

*Attitudes and viewpoints of community residents
concerning the municipality of Sala's forests and
silviculture program*

Love Persson

Examensarbete i skogshushållning, 15 hp
Serienamn: Examensarbete /SLU, Skogsmästarprogrammet 2015:20
SLU-Skogsmästarskolan
Box 43
739 21 SKINNSKATTEBERG
Tel: 0222-349 50

Kommuninvånarnas syn på Sala kommuns skogar och skogsbruk

Attitudes and viewpoints of community residents concerning the municipality of Sala's forests and silviculture program

Love Persson

Handledare: Börje Börjesson, SLU Skogsmästarskolan

Examinator: Eric Sundstedt, SLU Skogsmästarskolan

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: Självständigt arbete (examensarbete) med nivå och fördjupning G2E med möjlighet att erhålla kandidat- och yrkesexamen

Kurstitel: Kandidatarbete i Skogshushållning

Kurskod: EX0624

Program/utbildning: Skogsmästarprogrammet

Utgivningsort: Skinnskatteberg

Utgivningsår: 2015

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Serienamn: Examensarbete /SLU, Skogsmästarprogrammet

Serienummer: 2015:20

Omslagsbild: Gruvdammsrundan vid Järndammen. Fotograf Sala kommun, Kultur och fritid.

Nyckelord: tätortsnära, friluftsskogar, friluftsliv

Sveriges lantbruksuniversitet
Skogsvetenskapliga fakulteten
Skogsmästarskolan

FÖRORD

Kvällning den tredje dagen i juni år 2015. Mindre än 24 timmar kvar till examenssittning på Skogsmästarskolan. Mindre än 24 timmar kvar som student. När, om inte nu, är en bättre tid att sätta de sista orden på ett examensarbete?

Den senaste tiden har varit intensiv. I skymningslandet mellan studie- och arbetsliv finns många saker att hinna ta itu med. Avslutanden och påbörjanden om vartannat. I och med det här förordet kommer ännu ett avslut.

Men först,

Till vänner, familj och min fina Kristin. För att ni fått mig att släppa datorn, lämna lägenheten och tänka på annat.

Till kommunekolog Kjell Eklund och till Börje Börjesson, min handledare på Skogsmästarskolan. Som gett mig handledning, tips, stöd och råd.

Till min svensk-amerikanska vän Alice Ohlanders. För att du gjort min engelska förståelig.

Till kommunslogvaktare Kersti Grundberg. För att du kom med uppslaget, gav guidning på vägen och framförallt gav mig förtroendet att genomföra detta arbete.

Och sist, men inte minst, till alla de intervjupersoner som ville ställa upp och så frikostigt dela med sig av sina erfarenheter.

Ett stort tack. Utan ert bidrag skulle det inte blivit någonting.

Love Persson
Umeå Flygplats 3/6 2015

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD	III
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	V
1. ABSTRACT	1
2. INLEDNING	3
2.1 SALA KOMMUNS SKOGARS HISTORIA	3
2.2 SALA KOMMUNS SKOG OCH SKOGSSKÖTSEL IDAG	5
2.3 FRILUFTSLIV I SKOGEN	7
2.4 CERTIFIERING OCH REGLERING I LAG	11
2.5 SYFTE	13
3. METOD	15
3.1 KVALITATIV METOD	15
3.2 INTERVJU	16
3.3 URVAL INTERVJUPERSONER.....	17
4. RESULTAT.....	19
4.1 SYNEN PÅ SKOGSBRUK OCH SKOGEN	19
4.2 NYTTJANDE	21
4.3 KOMMUNENS MÅL FÖR FRILUFTSSKOGAR.....	23
4.4 KONFLIKTER	25
4.4 SYNEN PÅ FRAMTIDENS SKOGSBRUK I SALA KOMMUN	28
5. DISKUSSION	31
5.1 ANALYS OCH SLUTSATSER	31
5.2 ÅTGÄRDSFÖRSLAG.....	33
5.3 FÖRSLAG INFÖR FRAMTIDA STUDIER	34
6. SAMMANFATTNING.....	37
7. REFERENSLISTA	39
7.1 TRYCKTA KÄLLOR.....	39
7.2 ELEKTRONISKA KÄLLOR	40
8. BILAGOR.....	41
8.1 KARTA ÖVER SALA KOMMUNS SKOGSINNEHAV	41
8.2 FRÅGEMALL.....	42

1. ABSTRACT

The municipal forests of Sala cover an area of 6 000 hectares, starting in the vicinity of the city and reaching north. At the same time as residents make abundant use of the areas closest to the community for outdoor activities and recreational purposes, the forest is of great economic value and also worth protecting for environmental reasons. These conditions make forestry in periurban woods more complex than conventional forestry, why a good understanding of the needs and demands on the forest and silviculture program is required. The purpose of this study is to depict the usage of the forests owned by the municipality of Sala, to set forth the common view of the silviculture program implemented by the municipality and to chart the expectations the community has on the forests and forestry of the future in the municipality of Sala.

The survey part of this paper consists of the interviews of thirteen individuals representing nine interest groups. As expected the views of these individuals varied widely but some results were expressed by more or less all of them. They prefer full-grown and varied stands of trees. They reject of logging debris such as branches. They have a positive or neutral attitude to the silviculture program conducted by the municipality of Sala. They admission that conflicts have evolved concerning forest operations by the municipality but that at present these seem to have been resolved so that there are no ongoing disputes. In addition all groups viewed the information provided by the municipality of Sala regarding forest operations as something quite positive.

In conclusion, the survey results of this paper are similar to those of previous studies and suggest there is a chance that the opinions given by the respondents reflect the opinions of the general public living within the municipality of Sala. As the results indicate, greater attention ought to be given to the sharing of information regarding the silviculture program implemented by the municipality. Annual information meetings with users and interest groups and the utilization of information boards and newsletters concerning planned forest operations are suggested as a practical means of improving the forestry of the municipality of Sala.

2. INLEDNING

Ortsnamnet Sala är för de allra flesta tätt förknippat med silver - åtskilliga ton av den ädla metallen, men också bly, bröts under sekler fram i denna västmanländska tätort. Även om det fortfarande bryts dolomit i området är sedan länge silvergruvan nedlagd. Arvet efter silverepoken präglar dock fortfarande staden. Bland annat är en stor del av de ganska vidsträckta skogsmarker som brukades för driften av gruvan nu i kommunens ägo.

Skogsinnehavet på nästan 5 000 hektar produktiv skogsmark är förstas en stor ekonomisk tillgång för kommunen, men ställer samtidigt stora krav på förvaltningen. Hänsyn ska tas till natur- och kulturvärden och skogen ska vara tillgänglig för rekreation av alla de slag för kommunens invånare. Svampplockare, fågelskådare, jägare, orienterare, hundägare och flanörer åtnjuter alla samma marker och har alla sin egen syn på hur skogen ska skötas.

I detta kapitel beskrivs hur de skogar som bergsmännen en gång brukade för driften av Sala silvergruva kom att hamna i kommunens ägo och hur dagens skogsinnehav och skogsskötsel ser ut. Vidare ges en genomgång av de speciella förutsättningar som uppstår i ett tätortsnära skogsbruk på grund av det friluftsliv som ofta förekommer i skogen. Den presenterade bakgrunden mynnar avslutningsvis ut i en problemformulering rörande skogsskötsel ur ett kommunperspektiv och därigenom det syfte varpå denna studie grundas.

2.1 Sala kommuns skogars historia

Den äldsta inflyttningen till Västmanland skedde i takt med landhöjningen efter istiden. De flesta bosatte sig då kring Mälardalen. Senare skedde en andra folkförflyttning, norrut längs åsarna. Under vikingatid nådde man salatrakten. Ösby, Ekeby och Åby är byar som då bildades. Vid slutet av denna period skedde en expansiv uppodling i området och nya gårdar anlades omkring de äldre. År 1371 finns dokumenterat att Sala socken hade 40 skattande bönder (Helge, 1989).

Hur och när silvret i Sala upptäcktes och gruvan togs i drift är höljt i dunkel. Ett rykte säger att det var den finskättade Huvud-Pälle som vid sina härjningar i trakten under tidigt 1100-tal fann silvret. Ett annat säger att det var då Lasse Ingwalls kor i slutet av 1400-talet kom hem med försilvrade horn som man ledde till fyndigheten. Med kol-14-metoden har det kunnat bevisas att fynd från gruvbyn härstammar från 1450-talet, men definitiva belegg för gruvdrift finns dokumenterat som längst tillbaka till år 1510 (Helge, 1989).

Gruvområdet togs troligen upp i skogsmarker då tillhörande byarna Bråsta och Ekeby. Skogen norr om nuvarande Sala var troligen en allmänning. De bergsmän och andra som levde vid gruvan fick, genom ett brev skrivet av Gustav Vasa år 1554, rätten att få bruka de täkt-, betes- och hagmarker man av ödemark röjt

upp i området. Dessa kom att bilda de så kallade gruvfrälsejordarna. Kronan, som hävdade äganderätt till gruvan, gjorde alltså inte bara anspråk på marken där gruvan låg, utan även de delar av böndernas utmarker som gruvarbetarna öppnade upp och brukade (Jansson, 1963).

Till gruvdriften krävdes väldiga mängder av ved och kol. För smältning och tillmaktning var det årliga behovet av kol motsvarande 21 000 m³ och vedåtgången kunde nå 250 m³ per dag när malmbrytningen var som störst. Det genomsnittliga årsbehovet av ved var dock troligen blygsammare 10 000 m³. I Möklinta, två mil norr om Sala, är det dokumenterat att det fanns 377 resta eller planerade kolmilor år 1739. Även för byggnationer i och omkring gruvan behövdes resurser från skogen i form av timmer och virke. Kraven på byggnationsvirket var höga. I ett gruvprotokoll från mitten av 1600-talet står det att en fullgod stock skulle vara 6 meter lång och ha minst 45 centimeter i toppdiameter (Helge, 1989).

Bönderna i närområdet var de som fick bistå med både mark och resurser och trycket var förstås hårt på de närliggande skogarna. I ett gruvtingsprotokoll från 1722 kan man läsa följande:

”Skogen [är] nu så uthuggen, att man illa nog ett dugligt stavrum¹ ved ifrån den trakten hämta eller finna kan.”

(Helge 1989, s. 73)

Tillgång till skogens råvaror var avgörande för gruvans existens varför kronan fann sig tvungen att säkra denna. Detta tog sig uttryck när Sala grundades som stad. I det första utkastet till Salas stadsprivilegier, som skrevs år 1607, stod att de personer som deltar i gruvbrytningen, det vill säga de flesta av gruvbyns invånare, ska ha rätt till att fritt fälla skog för ved och kol (Jansson, 1963). I de slutgiltiga privilegierna, upprättade 1624, tillskrivs staden all skog som tidigare tillhört byarna Ekeby, Väsby och Bråsta. Till dessa donationer lägger man också gruvfrälsejordarna varpå Sala blev, och länge var, Sveriges till arealen största stad (Helge, 1989).

Andelen skog i denna areal var över 10 000 tunnland, motsvarande ungefär 5 000 hektar. På den tiden var skogens värde ringa och handel med skogsmark i vinstsyfte förekom knappast. I stadsskogen var det fritt fram för stadsinvånarna att ta vad de behövde i form av timmer, ved eller gårdsgårdsvirke. Med skogsindustrins framväxt steg dock skogens värde och plötsligt blev äganderätten till skogen en högaktuell fråga. En process inleddes under 1830-talet där Broddbos, Ulvsbos, Bolandets och gruvfrälsejordägarnas mark avskiljdes från stadsskogen och den kvarvarande marken styckades upp och fördelades till Bergslagens delägare (Helge, 1989).

¹ Ett stavrum motsvarar mellan tre och sex m³.

Diskussionerna kring äganderätten var dock inte över där. Nästan 50 år senare, år 1887, donerade kronan gruvan till Bergslaget som i sin tur sålde den vidare till ett privat bolag. I och med försäljningen föll inte längre ansvaret för gruvarbetarnas understöd på Bergslaget. Från stadsledningens sida uppstod en oro för ökade fattigvårdskostnader och man krävde därför någon form av ersättning. Blickarna vändes mot den då väldigt ekonomiskt värdefulla skogen man en gång haft äganderätt till. En utdragen process ledde till att skogen åter tillföll staden år 1891. En skogsförvaltning tillsattes som ansvarade för skötseln ända fram till år 1959, då den förvaltning under kommunstyrelsen som råder över skogarna än idag, tog över (Helge, 1989).

2.2 Sala kommuns skog och skogsskötsel idag

Sala kommun har idag ett innehav på ca 6 200 hektar skogsmark, varav 4 920 hektar klassas som produktiv skogsmark². Skogen är välarronderad med de största sammanhängande arealerna norr om tätorten. Från Hundsjön och norrut mot Saladamm sträcker sig Stadsskogen, nordost om denna areal finns ett större friliggande skifte kallat Östersala. Övriga stora arealer finns kring gruvområdet, Mellandammen och Hyttskogen. Runt om tätorten i riktningarna syd, öst och norr finns, utöver dessa större områden, mindre skiften (Sala kommun, 2015, Länk A). Se bilaga 8.1 för en karta över skogsinnehavet.

Skogarna, som historiskt har brukats hårt, består idag av en stor andel medelålders barrskog med låga naturvärden. En kalkrik berggrund, som gett upphov till stor örtrikedom, ädellövskog och rik- och extremrikkärr, gör dock områdena kring Salakalken och Ekebymosse, vidare norrut längs Saladammlätten och nordost om Saladamm värdefulla. Salakalken är skyddat område enligt Natura 2000³ på grund av förekomsten av den rödlistade växtarten Hällebräcka. Både Ekebymosse och Salakalken är tillsammans med våtmarksområdet Stensjön–Harsjön klassat som riksintresseområden för naturvård. Salas skogar hyser även ett biotopskyddsområde i form av en kalkbarrblandskog (Sala kommun, 2011).

Det 7 hektar stora Lugndalsreservatet norr om Saladamm är det enda nuvarande naturreservatet inom skogarna. Länsstyrelsen i Västmanland har dock nyligen påbörjat ett arbete med en etablering av tre nya naturreservat inom kommunens skogsmarker (Länk B, Sala Allehanda, 2015). De områden som vid inventering av kommunekologen pekats ut som nyckelbiotoper består i huvudsak av bestånd med potential att utveckla naturvärden eller som befinner sig i ett tidigt stadium av utveckling av naturvärden. Frivilligt avsatta områden i målklass NO, NS eller PF⁴ utgör ca 15 % av den produktiva arealen (Sala kommun, 2011).

² Skog vars årsmedeltillväxt överstiger 1 m³sk/ha.

³ Natura 2000 områden är skyddsvärda naturområden enligt EU:s Habitatdirektiv och Fågeldirektiv (Naturvårdsverket, 2003)

⁴ Skogsområden som är helt orörda, skötta för naturvärden eller med extra hänsyn för naturvärden.

Den långa historiken av gruvdrift i området har satt sin prägel på skogslandskapet. Lämningar från gruvepoken är många och syns tydligast i form av de två dammsystem man byggde upp i omgångar för att säkra tillgången till vattenkraft åt både gruva och smältverk. Utöver dammsystemens anläggningar finns ett stort antal gruvhål och spår efter provbrytningar. Under gruvepoken var behovet av träkol stort, varför det idag finns gott om kolbottnar i skogarna. Äldre lämningar än så är mer sparsamt förekommande och endast sporadiska fynd från stenåldern och järnåldern är gjorda inom kommunens skogar (Sala kommun, 2011).

Stora delar av Sala kommuns skogar ligger i närheten av tätorten och bebyggelse finns i anslutning till skogsmarken på flera håll. Ortsbornas närhet till skogen har gjort att nyttjandet av skogsmarkerna för rekreation är stort. Friluftsanläggningar finns i närområdet till tätorten, men även i området kring Järndammen. Genom skogarna går vandringsleder, motionsslingor och ridspår. Sjöar och vattendrag inom kommunens skogar förvaltas för fiske av Sala Fiskevårdsförening och Sala Jägargille arrenderar jakten på marken. Utöver detta rör sig många orsbor över markerna när de ägnar sig åt aktiviteter som svamp- eller bärplockning, orientering, promenader och liknande (Sala kommun, 2011).

”Sala kommun planerar sitt skogsägande utifrån ett landskapsperspektiv med det övergripande målet att naturvård, rekreation och ekonomisk skogsbruk ska förenas för att ge ett långsiktigt hållbart utnyttjande av skogen och ett variationsrikt landskap.”

(Sala kommun, 2015, Länk C)

Ovanstående citat är Sala kommuns egen beskrivning av den strategi man har för sitt skogsägande. Strategin implementeras genom att kommunen har upprättat en skogsbruksplan där varje bestånd beskrivits och delats in i målklasser. Skogsbruksplanen uppdateras kontinuerligt och en större genomgång av denna gjordes senast kring millennieskiftet och en ny genomgång är planerad inom kort (Länk A, Sala kommun, 2015). Sedan år 1999 är kommunens skogsbruk certifierat enligt FSC⁵. Till stöd i skötseln har kommunen även tagit fram en ekologisk landskapsplan för fastigheten (Länk C, Sala kommun, 2015).

Det är två förvaltningar inom kommunen som sköter det operativa arbetet med skogsskötseln. Dels kommunstyrelsens förvaltning genom samhällsbyggnadskontoret och tekniska kontoret, dels skolförvaltningen som ansvarar för naturbruksgymnasiet Ösby. På tekniska kontoret finns en skogvaktare som sköter den praktiska planeringen av skogsbruket. Till hjälp i naturvårdsarbetet finns en kommunekolog på miljöenheten. Skogsbruksåtgärderna i kommunens skogar sköts till stora delar av skogsbruksstuderande från Ösby Naturbruksgymnasium som en del i deras utbildning (Länk C, Sala kommun, 2015).

⁵ Se 2.4.2 Forest Stewardship Council.

Vid avverkning tar kommunen ut sortiment för sågtimmer samt massa- och energived. De har som mål att årligen avverka 18 000 m³fub vilket motsvarar 80 procent av den totala tillväxten på 26 300 m³sk. Den större delen av uttaget kommer i regel från gallringar. Uttagsvolymen per år varierar med det avkastningskrav som ställs från styrande politiker och därmed även med den allmänna prisnivån på råvaran (Länk A, Sala kommun, 2015). År 2013 tog man ut 9 000 m³fub timmer, 11 000 m³fub massaved, 400 m³fub brännved samt 1 500 m³s grot. Sammanlagt motsvarande 90 procent av den totala tillväxten (Länk D, Sala kommun, 2015).

Inom kommunens produktionsskogar sker drivning enligt konventionella metoder med inslag av motormanuell fällning. Föryngring utförs vanligtvis med plantering. I skogar i närheten av tätorten eller med omfattande friluftsliv använder sig kommunen dock av fröträdställningar för föryngring i största möjliga mån. Inför varje åtgärd görs en naturvärdesinventering samt, om så krävs, hålls samråd med berörda parter. Under år 2014 inledde kommunen ett försök med kontinuitetsskogsskötsel enligt den så kallade Lübeck-modellen (Länk A, Sala kommun, 2015).

Kommunens mål vad beträffar friluftslivet är skapa en skog med höga upplevelsevärden. Detta innebär att de försöker bedriva ett skonsamt skogsbruk där skador på mark undviks och framkomlighet prioriteras. De har som mål att skapa en variation och naturlighet i skogens sammansättning och struktur (Sala kommun, 2011). För att hålla nere storleken på hyggena överhålls bestånden innan slutavverkning, vilket ger en högre stående volym per hektar. Kommunen strävar även efter att låta säkrad föryngring komma upp på ett hygge innan man tar upp ett nytt intilliggande (Länk A, Sala kommun, 2015).

2.3 Friluftsliv i skogen

Över hela världen syns samma demografiska utveckling. Människor lämnar landsbygden för att flytta in till staden. Urbaniseringen tog fart i samband med industrialiseringen i slutet av 1800-talet och pågår än idag. Vi européer har dock inte glömt vårt lantliga ursprung. Enligt Hunter (2001) gör 25 % av de som besöker skogen detta varje dag. Han menar att banden till skogen, trots att majoriteten idag lever i städer, fortfarande är existerande i högst grad. En orsak är skogens popularitet i folksagor och myter.

En liknande relation identifierar Hörnsten (2000) samt Rydberg och Aronsson (2004) hos svenskar. De menar att den svenska relationen till naturen är stark och att det finns en myt om och en längtan tillbaka till ett enklare, mer naturnära liv. Naturen är en del av den svenska nationalidentiteten och många svenskar har en romantiserad bild av den, trots att den nordiska stadskulturen är relativt ung.

2.3.1 Aktiviteter i friluftsskogen

Enligt Hörnsten (2000) värderar svensken naturen högt och i benämningen naturen avser man ofta skogen. Under sin fritid besöker en svensk skogen en till två gånger varannan vecka i genomsnitt. Många gör det av den enkla anledningen att de tycker om att vara i naturen. Enligt Rydberg och Aronsson (2004) verkar inte naturens samlade betydelse för det svenska folket att minska, utan relationen till naturen utvecklas istället och naturen får för oss nya funktioner. Hörnsten (2000) ser exempelvis ett förändrat nyttjande av skogen, från att tidigare vara ett område för skördande, till att nu vara en plats för ren rekreation.

Vanliga aktiviteter i tätortsnära skogar i Europa är promenader, jogging och rastning av hundar. I de nordiska länderna är även skidåkning och bär- och svamplockning populära aktiviteter (Hunter, 2001). Enligt Lindgren och Sorte (1987) är den vandring den vanligaste aktiviteten som vuxna svenskar ägnar sig åt. Hörnsten (2000) nämner även cykling, jakt och fiske som vanliga fritidsaktiviteter i skog och mark.

Majoriteten av besöken för rekreation görs i tätortsnära skogar som kan ha en besöksfrekvens 250 gånger så hög som icke-tätortsnära skogar. Om man ser till utvecklingen av aktiviteter över tid så har de som besöker skogen som flitigast blivit fler. Mellan åren 1977 och 1997 kunde det ses en fördubbling av de som besöker skogen mer än tre gånger i veckan. Under samma period såg man även en nedgång i bärplockning till en tredjedel av dess nivå år 1977, något som förklaras av svenskens förändrade syn på skogen, till att vara mer av ett rekreationsområde än en plats där man samlar resurser (Hörnsten, 2000).

2.3.2 Friluftsskogens värden

Skogen som besöksmål har flera värden. Hunter (2001) visar att 80 % av besökarna av skogar i Europa känner sig "nära naturen", "avslappnad" och/eller "lycklig". Enligt Hörnsten (2000) så instämmer 94 % av befolkningen i Sverige i uttalandet: "att spendera tid i skog och fält, vid sjön eller vid havet får mig att känna mig avslappnad och i harmoni". Rydberg och Aronsson (2004) menar att man har funnit att antalet tillfällen man mår dåligt av stress, minskar med ökad närhet till grönområden. De har även noterat att besök i naturen kan förbättra koncentrationsförmågan samt sänka puls och blodtryck. Fysisk inaktivitet är den största anledning till ohälsa i Sverige enligt Hörnsten (2000) och konstaterar att den fysiska aktivitet som har störst potential att växa är enkla promenader, en populär aktivitet i skogen.

Barns och ungdomars utveckling gynnas av närliggande skog. Barn som får leka i naturen är, enligt Hörnsten (2000), starkare och mindre sjuka. Rydberg och Aronsson (2004) säger att barn som får tillgång till naturområden med träd, leker mer kreativt och varierat, både på egen hand och gruppvis. Barn och ungdomars vistelse i skogen ger dem en känsla och ett intresse för naturen (Hörnsten, 2000). Elever, liksom lärare, är mer aktiva under skoldagen om naturen brukas som

lokal till lektioner och för rast. Speciellt för elever med koncentrationssvårigheter har naturen visat sig vara en bra miljö att lära i (Rydberg & Aronsson, 2004).

2.3.3 Preferenser för friluftsskogar

Den skog man föredrar att vara i varierar från person till person beroende på bakgrund och smak. Man kan dock skönja en del gemensamma intressen. Hunter (2001) konstaterar i sin europatäckande undersökning att en öppen och skött skog med god sikt är att föredra, då denna skog upplevs som trygg. Liknande undersökningar i de nordiska länderna visar på samma preferenser och att öppningar i skogen, gärna med utsikt, föredras men endast om dessa tillkommit naturligt (Gundersen & Frivold, 2008). I en undersökning där respondenter fick rangordna bilder av varianter av skog fick den bild som visade en öppen, vuxen skog med bra framkomlighet högst betyg (Hörnsten, 2000).

Enligt Gundersen och Frivold (2008), som gjort en sammantagen utvärdering av flera nordiska studier av skogliga preferenser, är variation i skogen viktigt ur flera aspekter. Trädslag, ålderssammansättning och skiktning ska varieras så länge uppenbara inslag av avverkning inte syns. Vissa undersökningar visar dock att trädslagsrena bestånd av björk och tall föredras framför blandade bestånd och en öppenhet i bestånden tycks vara viktigare än själva trädslagen. Lika tycks enbart äldre (större) träd ibland föredras framför blandade åldrar (Hörnsten, 2000).

Axelsson–Lindgren och Sorte (1987) menar att det viktigaste för rekreationsvärdet är det visuella intrycket och att man därför ska hålla nere beståndsstorleken, för att på så sätt skapa variation längs stigar och leder. Variation i skogen leder till att det stora flertalets preferenser i alla fall på någon plats i skogen kan tillgodoses (Rydberg & Aronsson, 2004).

Det man inte vill se i skogen är hyggesrester, ris eller vindfällan enligt Gundersen och Frivold (2008). Den bild som fick mest negativa reaktioner vid en undersökning var en av ett tall och granbestånd med riklig förekomst av färsk vindfällan (Hörnsten, 2000). Även stora, nyupptagna hyggen uppfattas som negativa. Ett hygge på sex hektar uppfattades i en studie som för stort, medan ett på två hektar upplevdes som lagom (Gundersen & Frivold, 2008).

Avgörande för intrycket av hygget är inte bara storleken utan även mängden avverkningsrester som ligger kvar på området. Exempelvis uppfattas ett hygge på vintern, då det är övertäckt av snö, som mindre negativt än samma på sommaren. Det föredras även en landskapsanpassning av hyggerna, som till exempel att kalhuggningar i sluttningar undviks. Detta gäller speciellt för sluttningar som ofta exponeras för människor. Att lämna fröträdsställningar förbättrar intrycket av hygget liksom kvarlämnandet av solitära evighetsträd. Enstaka kvarlämnade träd föredras även framför att lämna grupper av träd (Gundersen & Frivold, 2008).

Enligt Gundersen och Frivold (2008) uppfattas i regel åtgärder som gallring och plockhuggning som positiva, så länge som det inte lämnas spår eller rester på området. Diskret utförda åtgärder ger enligt dem ett intryck av att skogen vårdas. Rydberg och Aronsson (2004) menar att framkomlighet är en väsentlig egenskap i en bra friluftsskog. Gallringar bidrar till bättre sikt och tillgänglighet gör att de därför ses som positiva i längden (Gundersen & Frivold, 2008). Enligt Rydberg och Aronsson (2004) har dock människan en syn på skogen att den alltid ska vara densamma och därför reagerar man starkt när skogen förändras.

Utöver framkomlighet och variation är tillgänglighet en viktig egenskap för tätortsnära skog. Enligt Hörnsten (2000) är 250 meters avstånd till skogen en kritisk gräns för de vardagliga besöken till fots. På helger och lov är toleransen för stora avstånd till skogen högre. Samme författare talar om att vid ett avstånd av två kilometer till skogen uppstår en så kallad barriäreffekt då man helst behöver en bil för att ta sig dit. Rydberg och Aronsson (2004) talar om att avståndet inte bör vara längre än en kilometer mellan bostad och skog. Fysiska hinder såsom hårt trafikerade vägar, vattendrag, järnvägar eller stängsel kan också verka inkräktande på tillgängligheten.

I de undersökningar som gjorts för skogliga preferenser är barn, tonåringar, gamla, invandrare och rörelsehindrade underrepresenterade. Preferenser bland de som utövar vissa uteaktiviteter i skogen som cykling eller ridning är inte undersökta alls. Enligt en undersökning syns skillnad i människor som har en professionell bakgrund inom skogen då de tenderar till att vara mer positivt inställd till den skötta skogen. Över tid har åsikterna kring hur en skog ska se ut inte förändrats mycket. En viss antydning till en förändrad inställning mot en mer positiv syn på urskog och död ved i skogen finns dock. Anledning till denna förändring tros vara en ökad miljömedvetenhet och en förbättrad kunskap om vilka krav en större biodiversitet ställer på skogarna (Gundersen & Frivold, 2008).

2.3.4 Konflikter i friluftsskogen

I de tätortsnära skogarna är risken för konflikter större och av en annan karaktär än i skogar belägna längre från samhällen. Det stora antal besökare på ett begränsat område och den stora variationen i preferenser bland nyttjarna grundar för konflikter. Det finns inom Europa tendenser till att skogsbesökaren ser skogen som sin egen (Hunter, 2001). Än tydligare är detta i Sverige menar Ångman och Nordström (2010). Här har allemansrätten skapat en etablerad känsla av rätt att alltid få vistas i skogen.

I skogar längre bort från tätort handlar konflikter vanligtvis om skyddandet av naturvärden eller andra ekonomiska värden än virkesvärdet enligt Ångman och Nordström (2010). I den tätortsnära skogen är det däremot just prioriteringen av både naturvärden och ekonomiska värden före sociala värden som kan ställa till bekymmer (Hunter, 2001).

I en undersökning av Ångman och Nordström (2010) visade sig de flesta konflikter uppstå kring åtgärder i skogen som medförde stora förändringar av skogens utseende, såsom gallring och slutavverkning, eller sådant som påverkar möjligheten till friluftsliv, t ex kvarlämnade hyggesrester eller sönderkörda stigar. Närboende till åtgärdsområden har ofta åsikter om vilka träd som ska sparas eller tas bort, vilket kan vara en källa till osämja. En annan vanlig orsak till konflikt de tar upp är den språkförbistring som kan uppstå mellan utbildade skogstjänstemän och "miljömänniskor" eller vanliga besökare. I undersökningen nämns även kommunikationsproblem myndigheter emellan och brister i kommunikationen internt mellan enheter inom kommunen som ett problem.

2.3.5 Skötsel av friluftsskogar

Enligt Axelsson-Lindgren och Sorte (1987) är sättet man bedriver skogsbruk en av de mest påverkande faktorerna på rekreativsmöjligheterna i skogen. De menar att hur gärna man vill utöva en aktivitet påverkas till stor del av skogens variation. Hörnsten (2000) har en liknande uppfattning. Hon menar att variation är viktigt och att man inte bör sträva efter att tillfredsställa medelpersonen genom en standardmetod för skötseln, då det i själva verket tillfredsställer väldigt få. Ett vanligt misstag förvaltare gör är att fokusera på biodiversitet och tro att det även är en bra lösning för friluftslivet - vilket inte alltid stämmer.

Gundersen och Frivold (2008) ser en ökad turism och ett ökat friluftsliv i tätortsnära skogar som en anledning till att fundera över hur man utformar och lägger upp sin skogsskötsel i dessa områden. De rekommenderar att man utför lokala undersökningar med intervjuer av intressenter för att skapa sig en bild av de på platsen rådande önskemålen och preferenserna.

Rydberg och Aronsson (2004) menar också att det är viktigt att som förvaltare av tätortsnära skogar ha förståelse och kunskap om vad människor som befinner sig i skogarna tycker och har för önskemål. Detta för att kunna ta bättre hänsyn till dessa personer i den skogliga planeringen. De betonar vikten av att delge berörda information och bjuda in dem till samråd. De poängterar också att skogsskötarens roll ska vara att lösa konflikter, inte att skapa dessa. Ångman och Nordström (2010) ger tre praktiska förslag för en bättre skötsel. Man ska nyttja bilder vid kommunikation till allmänheten för att undvika missförstånd, sätta upp förklarande informationstavlor i samband med åtgärder samt hålla årliga skogsmötesdagar.

2.4 Certifiering och reglering i lag

Den reglering i svensk lag som har störst inverkan på friluftslivet i Sverige är allemansrätten. Vad denna rätt innebär är inte alldeles självklart och därför görs här ett försök att skapa klarhet i frågan. Sala kommun är som tidigare nämnt certifierade enligt FSC. Vad det betyder och vad det innebär för friluftslivet i skogarna ges under den följande rubriken en förklaring.

2.4.1 Allemansrätten

Av 2 kapitel 18 § regeringsformen framgår att: "alla skall ha tillgång till naturen enligt allemansrätten". Detta innebär att inom Sveriges gränser har man utan samtycke rätt att använda någon annans fastighet att färdas över, åtminstone till fots, och vistas på under en begränsad tid. Detta är grunden till allmänhetens rättigheter (Bengtsson, 2004).

Någon tydlig avgränsning för hur långt allmänhetens och markägarens rättigheter sträcker sig finns inte. Ibland hänvisas till sedvana, men sedvanan kan variera geografiskt. Det finns få domstolsavgöranden rörande dessa frågor och lagreglerna är ofullkomliga eller föråldrade. Vad allemansrätten egentligen innebär är alltså ganska osäkert och svävande. Man kan dock göra några konstaterande av situationer då allemansrätten inte gäller (Bengtsson, 2004).

I 12 kap 4 § brottsbalken stadgas att "Tager man olovlig väg över tomt eller plantering eller över annan äga, som kan skadas därav, dömes för tagande av olovlig väg". Begreppet tomt innebär ett vidsträckt område kring någons hus, som det alltså under alla omständigheter är förbjudet att passera. Som plantering anses känsliga områden, d v s nyplanterade delar av trädgårdar, åkermarker eller parker. Skogsplanteringar brukar dock inte räknas. Annan äga får man färdas över så länge marken inte skadas (Bengtsson, 2004).

Skaderisken vid vistelsen är avgörande i många fall. Detta innebär även att aktiviteter som att vandra över marker med stora grupper, att cykla med mountainbike eller att rida kan vara, och är ofta utom allemansrätten. Motordrivna fordon får aldrig framföras privat på barmark enligt terrängkörningslagen. Man får bara elda i skogen med största försiktighet och med beaktning av eventuellt rådande eldningsförbud. Jakt och fiske ingår inte i allemansrätten. Om man har med sig hund i skogen ska den ska hållas under uppsikt och under perioden 1 mars till 20 augusti får den inte springa lös i områden med förekomst av vilt (Bengtsson, 2004).

Allemansrätten ger inte heller bara rättigheter utan innebär också skyldigheter. I 7 kap 1 § miljöbalken framgår att den som vistas i naturen ska: "visa hänsyn och varsamhet i umgänge med den". Markägaren får inte utsättas för någon olägenhet eller skada – alltså får inte hemfriden eller markägarens ekonomiska intressen kränkas. Man måste även ta hänsyn till djur- och växtliv samt till andra människor som kan befinna sig i närheten (Bengtsson, 2004).

2.4.2 Forest Stewardship Council

Forest Stewardship Council, vardagligt benämnt som FSC, är en medlemsorganisation vars syfte är att främja ett miljöanpassat, samhällsnyttigt och ekonomisk livskraftigt skogsbruk över hela världen. Trä- eller skogsvaror märkta med FSC:s varumärke ska kunna garanteras komma från skogar som sköts i enlighet med FSC:s fastställda krav och som har certifierats för detta av en oberoende part. FSC finns i 45 länder och i varje land har man egna standarder

att följa. Dessa har anpassats efter de lokala ekologiska, sociala och ekonomiska förhållandena, samtidigt som de efterlever FSC:s internationella principer och kriterier. Standarderna revideras regelbundet (FSC, 2014).

En svensk skogsägare certifierad enligt FSC ska bedriva ett skogsbruk som:

”...(i) vidmakthåller och vid behov återskapar ekosystemens produktionsförmåga, fundamentala ekologiska processer och biologiska mångfald, (ii) ger trygga försörjningsmöjligheter och en säker arbetsmiljö, respekterar lokalbefolkningens respektive samernas kultur och hävdvunna rättigheter, beaktar värden som vilt, svamp, bär, fiske och rekreation och (iii) ger långsiktig, värdefull virkesproduktion och god ekonomisk lönsamhet.”

(FSC 2014, s. 7)

De kriterier i den svenska FSC-standarden som främst berör friluftslivet i skogarna är kriterium 2.2 och 4.4. I det förstnämnda kan läsas att lokalsamhällen inte ska behöva göra inskränkningar på sina besittnings- eller nyttjanderätter på grund av skogsskötseln. Mer specificerat nämns att den certifierade skogsbrukaren ska respektera allemansrätten i fråga om vistelse till fots i markerna och vid plockande av bär, svamp eller blommor.

I kriterium 4.4 fastslås att planering och genomförande av åtgärder ska ske med hänsyn till sociala effekter, d v s att samråd ska ske med berörda parter. Detta samråd ska sedan bilda underlag för beslut avseende åtgärden. Rutiner för detta anses extra viktiga för offentliga skogsägare, såsom Sala kommun (FSC, 2014).

2.5 Syfte

Som framgått av bakgrunden har Sala kommun stora skogsinnehav som ligger nära tätorten. I dessa är rekreationsaktiviteter vanliga och intressegrupper av olika slag, med olika preferenser på skogen, är många. Kommunen försöker anpassa sin skötsel för att kunna skydda både natur- och rekreationsvärden samtidigt som skogsbruket ska vara ekonomiskt. Det finns en risk att konflikter uppstår mellan förespråkare för olika intressen. Syftet med undersökningen är att skapa en bild av hur allmänhetens nyttjandet av Sala kommuns skogar ser ut, hur man ser på dess skötsel och vilka tankar man har inför ett framtida skogsbruk. Detta ska besvaras utifrån följande frågeställningar:

- *Hur nyttjas Sala kommuns skogar idag?*
- *Hur lever kommunen upp till dess mål vad beträffar friluftslivet skogarna?*
- *Vilka intressekonflikter finns rörande Sala kommuns skogar?*
- *Hur ser allmänheten på Sala kommuns framtida skogsbruk?*

Vid skötseln av de riktigt tätortsnära skogarna, närskogarna⁶, tas speciella hänsyn som tillhör undantag för Sala kommuns skogsskötsel sett till sin helhet. Därför avgränsas undersökningen till att gälla främst de skogar i innehavet som brukas på konventionellt vis men där frekvent friluftsliv ändå förekommer, de så kallade friluftsskogarna⁷.

⁶ Närskogar är de skogar som för människor är belägna närmast och mest tillgängliga, ofta i anslutning till skolor, friluftsanläggningar eller tätort. (Skogsstyrelsen B, 2014)

⁷ Enligt Skogsstyrelsens definition är friluftsskogar skogsområden som allmänt nyttjas för friluftsliv och rekreation som inte är närskogar (Skogsstyrelsen A, 2014).

3. METOD

En snickare ställs inför en rad alternativ när han får uppdraget att bygga ett hus: trä eller tegel, skruv eller spik, på höjden eller bredden. Resultatet brukar bli ungefär detsamma (ett hus) men det kan se olika ut beroende på de val snickaren inför och under byggnationen gjort. Troligtvis har snickaren gjort de val han trott varit bäst för slutresultatet – detta behöver dock inte innebära att ett annat tillvägagångssätt skulle varit sämre: tegelhuset har sina styrkor och svagheter, liksom trähuset har sina.

På samma sätt som snickaren måste man som undersökare också ta ställning till flera metodval, på vilka man sedan bygger sin undersökning. Ett visst stöd för dessa val finns att hämta i metodlitteratur, men då varje undersökning är unik och flera fullgoda metoder finns att tillgå, är det mycket upp till undersökaren att själv att forma sin studie. I detta kapitel presenteras och motiveras de val som gjorts inför denna studie.

3.1 Kvalitativ metod

Inom vetenskapen finns i huvudsak två inriktningar inom insamlandet eller, om man så vill, skapandet av data. Kvantitativ metod är då man genom mätningar av fenomen får kvantiteter med vilka man kan sammanställa siffror och statistisk data. Kvalitativ metod, är då man genom exempelvis intervjusamtal eller observationer, registrerar data i form av yttranden, bilder eller smaker, som i sin tur kan användas för att bättre förstå fenomen som känslor, tankar och upplevelser. Kvantitativ metod är mer förekommande inom naturvetenskapen, medan kvalitativ metod oftare används inom samhällsvetenskap (Ahrne & Svensson, 2011).

Enligt Ahrne och Svensson (2011) så kan man genom kvantitativa mätningar exempelvis förstå *att* konflikter uppstår men för att utöver det även få en insikt *varför* de uppstår är en kvalitativ metod bättre. De menar att kvantitativ metod fungerar bäst i en värld fri från konflikter, där alla är väldisciplinerade och vältaliga och har en tydlig uppfattning rörande omvärlden och inte är rädd eller skäms för att uttrycka denna. Enligt dem är det svårt att beskriva en social interaktion endast med hjälp av siffror. De menar vidare att en kvalitativ metod är att föredra för att förstå andra perspektiv och miljöer.

Justesen och Mik-Meyer (2011) gör en uppdelning av kvalitativa metoder efter perspektiv. De säger att kvalitativ forskning ur ett fenomenologiskt perspektiv handlar om att förstå sociala fenomen utifrån exempelvis intervjupersonens vinkel och att beskriva omvärlden såsom de ser den. De menar att ur det perspektivet inte finns någon färdig fakta att som väntar på att samlas in, utan att allt är undersökarens tolkningar av omvärlden.

En metod som övervägdes för denna undersökning var att skapa en enkät där de boende inom Sala Kommun kunde ta ställning till skogen och skogsskötseln inom kommunen genom värdering och gradering av färdigformulerade frågor eller påståenden i en kvantitativ undersökning. Av två primära anledningar valdes denna metod bort. För det första fanns en farhåga att undersökningen då skulle grunda sig på redan kända erfarenheter, som respondenten endast tar ställning till eller värderar, vilket skulle kunna begränsa möjligheterna att fånga upp ny kunskap. För det andra fanns en känsla av att skogen inte nödvändigtvis berör alla inom kommunen. Detta skulle kunna leda till att de som har ett intresse och åsikter kring skogliga frågor skulle försvinna, missas eller inte ges tillräckligt utrymme bland många kanske mer intetsägande svar.

Denna undersökning ämnar försöka fånga den upplevelse och erfarenhet allmänna nyttjare av Sala kommuns skogar har, vilket är anledningen till att det valdes att göra en kvalitativ undersökning. Bland de kvalitativa metoder som finns att tillgå upplevdes intervjuer vara mest givande och i praktiken enklast att genomföra.

3.2 Intervju

Med intervjuer kan man under relativt kort tid ta del av många personers upplevelser och erfarenheter. Då denna undersökning görs under en begränsad tidsperiod är detta en stor fördel. En ytterligare fördel med intervjuer som metod är att det vanligtvis inte är svårt att få folk att ställa upp. Genom att intervjua flera personer som är delaktiga i samma miljö får man efterhand insikt i de förhållanden som där råder. Vid tolkning av materialet är det dock viktigt att ha i åtanke att det uppkom under en *viss* tid och under *vissa* omständigheter och genom interaktion mellan just *den* intervjuaren och *den* intervjupersonen. Ett upprepat försök kan därför inte förväntas ge samma resultat (Ahrne & Svensson, 2011).

I den här undersökningen användes semistrukturerade intervjuer med motiveringen att det är den utvalda intervjupersonens syn på Sala kommuns skogar och skogsbruk som ska fångas. I en semistrukturerad modell får intervjupersonen i stora delar få tala fritt men intervjuaren leder samtidigt samtalet så att de övergripande frågeställningar besvaras (Justesen & Mik-Meyer, 2011). Att inte rakt av följa ett frågeformulär ger en bredare bild och fler nyanser, samtidigt som vissa standardiserade frågor ger ett resultat som är lättare att jämföra (Ahrne & Svensson, 2011).

I denna studie är både den fria beskrivningen av upplevelsen och jämförbarhet intressegrupper emellan ett mål, vilket motiverar valet. Vidare rekommenderar Justesen och Mik-Meyer (2011) den semistrukturerade intervjun då man vill göra en undersökning ur ett fenomenologiskt perspektiv, d v s få fram en verklighet såsom människor uppfattar den, vilket överensstämmer med ändamålet för detta arbete.

Samtliga intervjuer spelades in och transkriberades sedan som referat. Detaljnivån på transkriberingen kan avgöras från fall till fall enligt Ahrne och Svensson (2011). I den här undersökningen anses budskapet vara det viktiga, inte ordföljd eller andra språkliga nyanser varför referering anses fullgott för ändamålet. Intervjuerna var anonyma och genomfördes på en av intervjupersonen utvald tid och plats. Vanligast platsen var i hemmet eller den berörda föreningens lokaler. Den intervjumall som användes finns bifogad under 8.2 Frågemall.

3.3 Urval intervjupersoner

Vid kvalitativa undersökningar är inte urvalet av respondenter reglerat som vid kvantitativa dito. Det finns dock anledning att ägna viss tankeverksamhet åt vilka val man gör. Ahrne och Svensson (2011) rekommenderar att man först bestämmer inom vilken miljö man ska göra sin undersökning och att man sedan väljer specifika personer inom den miljön för att delta i intervjuerna. Det är en fördel att själv som undersökare göra urvalet av personer inom miljön framför att bli tilldelad personer för att undvika partiskhet.

Till denna undersökning plockades potentiella intervjupersoner och föreningar fram genom att representanter från Sala kommun bidrog med deras erfarenheter av vilka som kunde tänkas vara berörda av skogen och skogsskötseln i kommunen och därför lämpliga. Samtliga föreningar och närboende som varit berörda av samråd inför skogliga åtgärder under de senaste åren bedömdes vara intressanta. Utöver det valdes föreningar som man vet har verksamhet i kommunens skogar. Specifika intervjupersoner valdes baserat på deras engagemang i respektive föreningen (uteslutande styrelsemedlemmar) i förhoppningen om att de skulle kunna föra talan inte bara för sig själva, utan även som representanter för sina föreningar.

Under elva intervjutillfällen intervjuades tretton personer representerande följande intressentgrupper:

- Friluftsförbundet Sala
- Sala Orienteringsklubb (OK)
- Idrottsföreningen Kamraterna (IFK) Sala
- Sala Fiskevårdsförening
- Sala Brukshundklubb (tre representanter)
- Sala Fågelklubb
- Sala Jägargille (jaktlag)
- Svenska Naturskyddsföreningen Sala
- Närboende (tre representanter)

Valet av intervjupersoner som man med säkerhet vet spenderar mycket tid i eller i närheten av skogen och som man vet har intressen som påverkas av skogsskötsel, grundade sig på en önskan att pricka in personer som skulle ha någonting att säga i en intervjusituation. Hur pass insatt man är om skogen och

hur den ska skötas beror mycket på vilket intresse man har. En farhåga om man istället skulle ha gjort intervjuer med slumpmässigt utvalda kommuninvånare, var att dessa inte skulle ha reflekterat tillräckligt över det särintresse som skogen kan anses vara för att kunna ge utvecklade svar på ställda frågor.

För att höja validiteten på undersökningen (Justesen & Mik-Meyer, 2011) har rapporten presenterats för deltagande intervjupersoner så att dessa skulle få möjlighet att kommentera och påtala eventuella missuppfattningar i tolkningen av deras uttalanden innan publicering.

4. RESULTAT

I detta kapitel presenteras ett sammandrag av de utförda intervjuerna. Intervjupersonernas berättade erfarenheter, upplevelser och tankar har för överskådlighetens skull delats in i underrubriker men kommer från endast delvis strukturerade samtal, varför viss överlappning mellan frågorna kan anas. Ett svar där någon säger att man tycker att kommunens samråd är för långa skulle exempelvis kunna platsa under samtliga rubriker *Skogsbruket i Sala, Information och samråd inför åtgärd* eller *Syn på framtidens skogsbruk i Sala kommun*.

Kapitlet inleds med intervjupersonernas syn på skogen och skogsbruk, därpå följer en beskrivning av hur de nyttjar skogen. I nästa del återges intervjupersonernas kommentarer rörande kommunens mål för friluftsskogar. Vidare berörs skogliga konflikter inom kommunen och avslutningsvis återges intervjupersonernas syn på framtidens skogsbruk inom kommunen. Att ha i åtanke är att intervjupersonerna talar dels som representanter för sin förening eller klubb och dels bara för sig själva. Detta är dock inte alltid urskillningsbart.

4.1 Synen på skogsbruk och skogen

Här ges en beskrivning av intervjupersonernas syn på skogsbruk i allmänhet, Sala kommuns skogsbruk och deras skogliga preferenser. Detta för att bättre förstå intervjupersonernas perspektiv och värderingar gällande skogen, vilket kan vara bra att med sig när man läser övriga resultat.

4.1.1 Skogsbruket i Sverige

Inte alla intervjupersoner har någon tydlig åsikt om skogsbruket i allmänhet i Sverige. Tre av intervjupersonerna har en bakgrund med antingen studier om eller arbete i skogen. Två av dessa säger sig endast se positivt på det svenska skogsbruket och den tredje säger sig ha åtminstone förståelse för att skogen brukas och skördas. Den sistnämnde, som representerar föreningen Friluftsrämjandet Sala, tror att denna åsikt möjligen inte överensstämmer med vad föreningen anser i stort.

Ett par av de tillfrågade berättar om exempel på skogsbruksåtgärder som på ett negativt sätt drabbat deras personliga intressen (svampplockning och hundträning). De uttrycker att detta kan ha färgat deras syn på det svenska skogsbruket. Båda säger sig dock ha viss förståelse för brukandet av skogar. Den ena kan exempelvis se en fördel med den succession i skogen som skogsbruket skapar, då detta ger olika svamparter chans att växa i skogens olika stadier. Exempelvis kan murklorna växa först då det blivit ett hygge.

Representanten från Svenska Naturskyddsföreningen Sala anser att skogsbruket i Sverige idag bedrivs för hårt och att man tar för lite hänsyn. Denne ger också uttryck för viss skenhelighet inom skogsbranschen: "Man pratar gärna om

hänsyn men i praktiken fungerar det inte”. Liksom de övriga säger sig dock intervjupersonen ha förståelse för att skogsbruket finns men uttrycker en oro för ett ökande antal rödlistade arter i skogen. Från Sala Fågelklubb uttrycks att det är tur att det finns gott om privata skogsägare i Sverige med mindre skogsinnehav. Denne förtydligar att detta ger ett visst skydd av skogen och en variation i skogsskötseln vilket gynnar många arter.

4.1.2 Skogsbruket i Sala

Överlag benämns Sala kommuns skogsbruk i positiva eller neutrala ordalag. Positiva saker som nämns är främst den goda kommunikationen, att man hugger för att öppna upp skogen och för att få fram kulturvärden, att man visar hänsyn för andra parter samt att man är bra på att bevara stigar vid ingrepp. Representanten för Sala Fiskevårdsförening ger uttryck för att denne tycker det är bra att kantzoner lämnas kring, och att det inte dikas mot, sjöar och vattendrag. Denne nämner även deras tillåtelse av kommunen att ta reda på ris för att göra risvasar som något de från föreningen uppskattar. Motsvarande säger sig representanten från Sala Jägargille vilja ge kommunen en eloge för att de hjälpt till att skapa viltåkrar och ett viltvatten på området.

Det de flesta intervjupersoner nämner som negativt är vindfällena som inte tas om hand, ett ökat antal hyggen, att man upplever det som att slutavverkningsåldern i Salas skogar blir lägre och att de gamla skogspartierna blir färre. Från två håll, representanterna för Sala OK och Svenska Naturskyddsförening Sala, nämns kritik mot ett för högt avkastningskrav från skogarna och därför ett för intensivt brukande under senare år. Den förstnämnde upplever att man ”finkammar skogen” efter avverkningsbara bestånd och den sistnämnde riktar skarp kritik mot att politiker i kommunen styr avkastningskravet på skogen och därmed avverkade årsvolymer. Den sistnämnde tycker även att avverkningsvolymen ska bestämmas av en skogsbruksplan, något som även en av de närboende tar upp.

Genomgående bland intervjupersonerna finns en förståelse för, och en vilja att, skogsbruket i kommunen ska generera pengar så länge det gagnar kommuninvånarna. En av de närboende uttrycker en önskan om att kommunen skulle sköta skogen mer intensivt för att få en bättre avkastning och därmed kunna lätta på skattetrycket. Denne anser att det finns så pass mycket skogar att det räcker både till rekreation och produktion.

Fyra av de intervjuade tar upp de hästekipage som förr användes i kommunens skogsbruk. Två av intervjupersonerna minns dem som något positivt för skogsbruket. Representanten från Friluftsrådet nämner ett exempel då en avverkning berörde ”en liten dunge” och att man ändå använde sig av maskiner istället för manuella huggare vilket denne ansåg vara onödigt. En av de närboende säger sig uppleva att hästekipaget var mer skonsamt mot marken.

Representanten från Sala Fågelklubb anser att Sala kommuns skogar är för välskötta ur produktionsperspektiv. Denne menar att detta är ”bedrövligt” för naturvärdena i skogarna. Intervjupersonen tycker det är för lite lövskog och för mycket ungskog på innehavet.

4.1.3 Skogliga preferenser

Gemensamt för samtliga intervju personer är att om de fick önska skulle de vilja ha fullvuxna, mer eller mindre öppna, skogar i spannet skött till orörd. Flera föredrar en varierad skog där inslaget av löv är viktigt.

Utöver detta speglar intervju personernas preferenser till stor del deras intressen. En av de närboende, som säger sig ofta promenera och plocka svamp, vill ha en skog som är mysig att gå i. Representanten för Friluftsrådet föredrar en skog som inte är för parklik men inte heller för tät och fuktig så barn kan få en bra och behaglig plats för lärande. Sala Jägargilles representant säger sig gärna se en skog med mycket öppningar såsom hyggen, viltåkrar och ängar. Detta för att säkra viltets fodertillgång och kalvningsplatser. Från Sala OK säger intervju personen att lättsprungna, högstammiga pelarsalar vore drömmen. Även representanterna från Sala Brukshundklubb värdesätter framkomlighet och säger att täta gallrings- och röjningsskogar är ett problem i deras aktivitetsutövande.

4.2 Nyttjande

I följande avsnitt ges en bild av hur de intervjuade personerna nyttjar Sala kommuns skogar. Främst beskrivs vad man ägnar sig åt men i vissa fall även var i skogarna och under vilka tider. Avslutningsvis beskrivs de begränsningar av aktivitetsutövningar intervju personerna upplevt på grund av Sala kommuns skogsskötsel.

4.2.1 Aktiviteter, platser och tider

Representanten från IFK Sala har god insikt i fritidsaktiviteter genom sitt yrke och ger en bild av vad man ägnar sig åt på kommunens skogar. Denne nämner att i närområdet till elljusspår är det många som rör sig. Andra populära områden är kring Järndammen och längs Gruvdammsleden och Gröna gången. De aktiviteter man ägnar sig åt är enligt intervju personen vandring, cykling, fiske, orientering, löpning, skidåkning samt bär- och svampplockning. Denna tror även att mountainbike-cykling är en aktivitet som kommer att öka i omfattning.

Från Jägargillet och Sala OK:s representanter berättas att man har ungefär hundra aktiva medlemmar i sina respektive föreningar. Jägarna uppehåller sig över hela kommunens marker och är ute i skogen under hela jaktsäsongen, men som mest aktiva är man under älgjaksveckan i oktober. Orienterarna är ute i skogen året runt med gemensamma träningar 1-2 timmar i veckan under barmarkssäsong. De håller en stor tävling på kommunens marker ungefär vart tredje år.

Representanterna från Sala Brukshundklubb berättar att de tror att det finns en uppfattning om att de använder ett större område än vad de i själva verket gör vid sina aktiviteter. De berättar att beroende på träningsaktivitet för hundarna, spår eller sök, så upptar de områden om några hektar i anslutningen till väg eller stig. Det tillfälle då de använder ett större område är när de har tävlingar. De säger sig gärna uppehålla sig på kommunens mark. De säger även att den största aktiviteten från brukshundklubbens medlemmar inte sker organiserat utan består i den träning eller de promenader med hunden medlemmar tar på egen hand.

Från Friluftsförbundet Sala, berättar representanten, utnyttjar man främst marker i närområdet av tätorten såsom Annedal eller området kring Gamla vattentornet. Föreningen håller i olika sorters aktiviteter. Veckovis ordnar de träffar för barn och ungdomar och I Ur och Skur-förskolorna, som drivs i Friluftsförbundets regi, har dagligen aktiviteter utomhus. Sala Fågelklubbs företrädare säger sig endast ta hand om fågelholkarna i kommunens skog men utöver det inte spendera mycket tid där. SNF Sala brukar hålla i svampexkursioner och blomstervandringar på kommunens marker när omständigheterna tillåter. Dessa begränsar sig då till ett fåtal intressanta områden då man letar efter sällsynta arter av svamp.

Utöver föreningsaktiviteter vittnar flera av de intervjuade om att de ofta går promenader med eller utan hund i skogsmark och att bär- eller svamplockning är något de ägnar sig åt.

4.2.2 Begränsningar från skogsbruket

Mest begränsade i utövandet av sin aktivitet i kommunens skogar på grund av skogsbruket, är de vars aktiviteter är avhängigt en artrikedom i skogarna. Representanten från Svenska Naturskyddsföreningen Sala säger sig uppleva att de skogar som är värda att besöka för svampexkursioner blir färre och färre. Denne förklarar att svampexkursioner inte görs för att titta på kantareller utan mer sällsynta arter som ofta har krav på äldre, orörda skogar. Lika säger sig intervjupersonen från Sala Fågelklubb sakna anledning att besöka kommunens skogar som de sköts idag. Denne menar att skogen, med dess brist på lövinslag och död ved, är steril och saknar de arter av skogsfågel som annars skulle kunna vara intressanta.

Företrädarna för Sala Brukshundklubb säger sig inte kunna hålla lika stora tävlingar som man en gång kunde, utan att få så många blanksträckor på grund av kalhyggen. De berättar att när tävlingarna var som störst sträckte de sig från Strå genom hela Stadsskogen till Broddbo. Enligt Sala OK:s representant lägger de ibland om vissa stråk på grund av för tät sly och denne uttrycker en viss oro för inskränkningar på rörelsefriheten då de nya naturreservaten ska bildas. Intervjupersonen från IFK Sala menar att den enda begränsningen han kan

komma på är för rörelsehindrade, som denne menar i stort sett bara har tillgång till de rampförsedda bryggorna vid Järndammen.

I övrigt upplever sig inte intervjupersonerna direkt begränsade av skogsbruket. Tre intervjupersoner nämner att deras aktiviteter ibland kan kollidera med skogliga åtgärder men att detta är något de har förståelse för och att sådana situationer löses genom kommunikation parterna emellan.

4.3 Kommunens mål för friluftsskogar

I följande avsnitt återges den bild intervjupersonerna har av hur kommunen efterlever sina skötsel mål för friluftsskogarna. Intervjupersonerna har i flera fall även kommenterat om de tycker att målen är bra och om de bör eftersträvas eller inte. Överlag upplevde de intervjuade det svårt att göra en bra bedömning av efterlevnaden, vilket kan vara förståeligt då man i regel håller sig till ett begränsat område och sällan får någon helhetsbild av skötseln. Dessutom tar utförda åtgärder mot vissa mål, såsom variation i struktur och trädslagblandning, tid innan de ger effekt. Kommunens mål för friluftsskogar är sammanfattningsvis:

- Begränsad storlek på åtgärder
- Naturlighet och variation i struktur och trädslagblandning
- God framkomlighet och begränsade körskador
- Information och samråd inför åtgärd

4.3.1 Begränsad storlek på åtgärder

Till att börja med är målet med begränsad storlek på åtgärder, något som nästintill alla ser som ett bra eller viktigt mål. En av de närboende, som uttryckt en vilja att få en högre avkastning från skogen, säger sig dock tycka det vara värt att göra större hyggen för att uppnå det ändamålet. Representanten från Sala Fågelklubb anser att rent estetiskt är det mer tilltalande med små hyggen, men att det egentligen inte spelar någon större roll då det istället för "...tre stora hyggen blir åtta små." . Denne menar att den uttagna volymen fortfarande är densamma. Representanten från Svenska Naturskyddsföreningen Sala uttrycker någon form av övre gräns i hyggesstorlek i areal, denne benämner ett hygge på 2,5 hektar som "lite onödigt stort".

Representanten för Sala Jägargille uttrycker en vilja att se fler hyggen då dessa bidrar till ökad fodertillgång för viltet, men säger sig också vara medveten om att det inte finns tillräckligt med avverkningsmogen skog för att det ska vara praktiskt genomförbart. Några tycker sig uppleva att storleken på åtgärder, främst hyggen, har minskat de senaste åren medan andra säger att det är svårt att bedöma. Representanten för Sala OK tror att även om hyggerna har blivit mindre så kan de ändå upplevas som stora, då denna menar att man tar upp dessa bredvid varandra och inom en kort tidsperiod. Denne ger ett exempel på detta på vägen upp mot Järndammen där det är hyggen på vardera sida vägen. Även en av representanterna från Sala Brukshundklubb nämner dessa varandra

närliggande hyggen som något som inte ser bra ut. Ett sammantaget intryck är att drygt hälften tycker sig uppleva att målet efterlevs, medan övriga inte kan avgöra om så är fallet.

4.3.2 Naturlighet och variation i struktur och trädslagblandning

De flesta intervjupersonerna som håller med om att detta mål efterföljs, är de som genom samråd eller på annat sätt fått informerat för sig att det är en vald strategi att arbeta mot detta mål. Representanten från Sala Fiskevårdsförening tycker sig uppleva att man sparar mer lövträd än förr. Sala Jägargille har planterat utvalda udda trädslag i kanten av sin viltåker på inrådan av kommunen samt observerat att stora träd och högstubbar lämnats efter avverkning, vilket de ser som tecken på att målet efterlevs. Flera säger att det är svårt att observera, eller kommer att dröja innan man kan se, effekter av en förändrad skötsel mot det här målet.

Att det är ett bra mål är de svarande överens om. En av de talande för Sala Brukshundklubb anser att variation i skogen är väldigt bra för att förbereda hundar inför tävlingar i varierande miljöer runt om i landet och Sala Fågelklubbs representant tycker detta är det viktigaste av målen för kommunens friluftsskogar.

4.3.3 God framkomlighet och begränsade körskador

Kommunen får av flera intervjupersoner beröm för att de är bra på att skona stigar, leder och spår. Intervjupersonen representerande Sala OK tycker att kommunen gör det mycket bra när de skyddar större stigar och leder. Samma person har på senare tid upplevt att det blivit lättare att ta sig fram över hyggena då hyggesresterna numer tas om hand. Även representanterna för IFK Sala och Sala Jägargille har noterat samma sak. En av de närboende, liksom en av representanterna från brukshundklubben, upplever sig dock vid tillfällen ha blivit obstruerad av ris och vindfällen.

De flesta svarande säger sig noterat körskador, men ingen reagerar särskilt starkt över dessa. De tycks anse att det är en del av skogsbruket som får accepteras. Sala Jägargilles representant anser att man borde återställa de körskador som orsakats, åtminstone i basvägarna. Som representant från Sala OK kan intervjupersonen säga sig veta att flera i klubben upprörs av körskador på marken. Ett par av de tillfrågade säger sig inte uppehålla sig på marker där körskador eller nedrisning kan uppkomma och väljer därför att avstå från kommentarer. De som kommenterat vikten av målet säger sig tycka att det är ett bra mål att eftersträva.

4.3.4 Information och samråd inför åtgärd

Samtliga som någon gång varit i samråd med kommunen säger sig vara nöjda eller mycket nöjda med det. De upplever sig ha fått bra information om vad som

ska göras, hur det ska göras och varför. De känner också att de fått komma till tals och de som varit med på uppföljningar av åtgärder efter samråd säger att de varit bra. Alla de som försökt ta kontakt med kommunen angående skogen tycker att kontaktskedet varit enkelt och dialogen varit god. Två av de närboende har under samråd blivit erbjudna att få träd nedtagna på tomten, vilket uppskattades av bägge. Dock blev denna åtgärd aldrig genomförd för den ena, något denne visserligen säger sig inte brytt sig så mycket om men ville nämna.

Sala Brukshundklubbs representanter berättar att de endast blivit inbjuden till samråd en gång. De säger att det var något de tycker var jättebra och att de önskar att få delta i fler samråd. Även Sala OK:s representant säger sig vara nöjd med de samråd de varit med på men skulle gärna sett sig kontaktade fler gånger. Denne nämner som exempel på detta en avverkning nära deras klubbstuga då de inte blev kallade till samråd, men tillägger att även när det kommer till gallringar i de områden de uppehåller sig vill de gärna bli kontaktade.

Representanten för Friluftsförbundet uppskattar att bli kallad till samråd, men säger att det är sällan man medverkar då det inte alltid gäller områden som berör dem. En liknande sats anser representanten för Svenska Naturskyddsföreningen Sala befinna sig i. Intervjupersonerna från Sala Fågelklubb och Sala Fiskevårdsförening säger sig aldrig ha blivit kontaktade för samråd. Den förstnämnde skulle på sikt vilja ha mer information om och inflytande i skogsskötseln, medan den sistnämnde bara anser det nödvändigt om det skulle ske en större förändring av skötseln av skogen kring sjöarna.

Intervjupersonen från IFK Sala berättar om en situation rörande en slättermosse, som sköts av Länsstyrelsen på kommunens mark, där denne anser informationen i förväg kunde varit bättre om vad man sysslade med. I övrigt är denne dock nöjd med all kommunikation med kommunen rörande skogen. En av de närboende berättar om en mindre lyckad situation där de blev kallade till samråd klockan fem på en eftermiddag i november, varpå ingen dök upp då det var för mörkt ute. Representanten för Sala Jägargille har däremot bara bra erfarenheter av samråd och menar att det var tack vare samråd de fick till skapandet av en viltåker. Denne tillägger att även dialogen kring etableringen av nya jaktpass fungerar bra.

4.4 Konflikter

Ett sammantaget intryck av intervjupersonernas utsagor är att det verkar vara relativt konfliktfritt i Sala kommuns skogar. De flesta konflikter som nämns i följande avsnitt tillhör det förgångna och farhågorna för framtida konflikter, som tas upp senare, är överlag inte så allvarliga.

4.4.1 Upplevda konflikter

De konflikter intervjupersonerna har upplevt rörande Sala kommuns skogar eller skogsbruk kan delas in i två typer: konflikter som uppstått mellan kommunen och

annan intressent och konflikter mellan två intressenter i kommunens skogar, oberoende av kommunens egentliga inblandning. Den förstnämnda typen har endast två av intervjupersonerna direkt erfarenhet av, övrigas erfarenheter baseras på hörsägen och andrahandsuppgifter. Intervjupersonerna med erfarenheter av den andra typen av konflikter har från dessa mer direkta erfarenheter.

En av de närboende berättar om ett tillfälle då kommunen i dennes närhet skulle göra ett stort ingrepp och att det då var många som bråkade. Dennes teori om varför man blev upprörd var att de närboende var oroliga för en stor förändring av deras vy och lokalklimat. Den närboende säger sig också tro att många har en mentalitet av att "kommunens skogar är mina skogar". Intervjupersonen berättar att konflikten löstes bra genom samråd och en insatt provavverkning. Lika säger sig representanten för Friluftsförbundet Sala hört om en konflikt som uppstod då de närboende inte varit införstådda med hur det skulle komma att se ut efter en avverkning. Denne säger att det uppstod en diskussion om huruvida riset skulle lämnas kvar eller tas bort från hygget, men att kommunen var tillmötesgående och löste konflikten.

Representanten från Svenska Naturskyddsföreningen Sala, som även är medlem i Sala Fågelklubb, berättar att det ända sedan 70-talet funnits fågelholkar på kommunens skogsmark, som de i klubben fått betalt av kommunen för att sköta. Denne säger att det har fungerat bra fram till för ungefär fem år sedan. En kommunanställd person involverad i holkprojektet slutade då sin tjänst, med följden att 35 stycken holkar efter det har försvunnit i samband med avverkningar. Intervjupersonen säger sig ha varit i kontakt med kommunen rörande ett ersättande av de försvunna holkarna. Denne säger sig då ha fått till svar att det inte finns pengar till nya holkar, och att man istället för att sätta ut holkar numer lämnar naturliga hålträd vid skötseln. Intervjupersonen tror dock att det finns för få hålträd i skogen att spara och att ett behov finns av holkar, då besökare i skogen vill höra fågelsång när de är där. Personen har därför börjat märka ut de kvarvarande holkarna med snitslar. Samma person tycker även att det är misshushållning av kommunens skogar att låta politikerinflytandet över avkastningskravet leda till att man avverkar mer när virkespriserna är som lägst.

En av de närboende, som även är aktiv jägare på kommunens marker, berättar att det ibland förr uppstod konflikter med kommunen då man ville röja skjutgator. Dåvarande skogvaktare ville inte att de skulle röja ner för mycket. Intervjupersonen tillägger dock att det idag inte är ett problem. Representanten för Sala OK säger sig veta att det fanns vissa enstaka jägare som inte tyckte om att det var så mycket folk springandes i skogen och berättar att de från orienteringsklubben en gång råkade planera en tävling under älgjaksveckan. Personen understryker dock att det aldrig blivit några konflikter grupperna emellan. Incidenten med den felplanerade tävlingen löstes genom att man efter ett samråd med jägarna flyttade fram tävlingen en vecka och man har fortsatt idag har en bra dialog med dem.

Representanterna från Sala Brukshundklubb kan vittna om tidigare konflikt med jägarna, något representanten från Jägargillet kan bekräfta. Brukshundklubbens företrädare säger att det under några år var väldigt jobbigt och de berättar att konflikten grundade sig på, enligt dem, missuppfattningar om att deras aktiviteter med hundar i skogarna skingrade och skrämde bort viltet. De menar att det var ett missförstånd då deras aktiviteter är under kontrollerade former och på begränsade ytor. De tror också att deras förening ofta får bära ansvar för andras hundar som springer lösa. En gång, berättar de, hade de en oanmäld tävling på en plats och vid en tid som inte jägarna uppskattade.

Enligt representanten för Sala Jägargille berodde ovan nämnda konflikt på att Sala Brukshundklubb arrangerat tävlingar på olämpliga tider utan samråd - en gång under älgjaksveckan och ett par gånger under den tid viltet föder. Denne berättar att man meddelat brukshundklubben att det inte var acceptabelt. Samtliga inblandande representanter berättar att man under de senaste åren har haft årliga möten där man informerar om varandras aktiviteter och konflikt har därför kunnat undvikas.

4.4.2 Framtida konflikter

Överlag finns en tro på en framtid utan konflikter så länge Sala kommuns skogar fortsätter att skötas som de sköts idag. Dock anser både representanterna från Sala Brukshundklubb och representanten från Sala Jägargille att det finns en risk att konflikten dem emellan återigen kan komma att blossa upp. De är också överens om att sättet att undvika detta är att fortsätta kommunicera. Ingen av dem tror att konflikter behöver uppstå med andra utomstående så länge dessa bemöts med dialog. Företrädaren för Svenska Naturskyddsföreningen Sala ser dock en risk att det skulle kunna bli konflikter mellan jägarna och andra intressenter. Denne berättar om en bekant som var ute och red i skogen under jakttid och när hon blev avhyst därifrån av jägarna blev hon "jävligt sur". Denne säger sig ha svårt att tro att alla stadsbor har förståelse för jakten.

Representanten för Friluftsförbundet Sala är inte orolig för att framtida skogliga åtgärder från kommun ska leda till några bekymmer, men kan se en viss risk i att nya och växande intressentgrupper i skogen kan leda till konflikter. Denne nämner mountainbike-cyklisterna som ett exempel. Intervjupersonen säger de inte har något problem med dem idag, men att dessa sliter mycket hårdare på stigar och leder än vanliga fotgängare vilket intervjupersonen jämför med hur denne själv fick undvika att rida på skogsstigar på grund av slitage. Privatpersoner som vill ha kul på sin fritid är svåra att reglera tror personen.

En av de närboende spekulerar i hur det hade blivit om denne själv motsatt sig den slutavverkning denne tidigare blev berörd av och tänker att ett sådant scenario eventuellt skulle kunna leda till konflikt. Personen berättar att denne var tillmötesgående vid nämnda slutavverkning för att denne visste att den skulle leda till ett större ljusinsläpp, vilket sågs som positivt. Representanten för IFK Sala ser en potentiell risk för konflikt i den svårighet att förmedla bilden av

resultatet av en avverkning och menar att drabbade kan bli besvikna då områden efter åtgärd blir sankta eller nedrisade.

4.4 Synen på framtidens skogsbruk i Sala kommun

Åsikterna kring hur man ska sköta kommunens skogar i framtiden är nästan lika många som de intervjuade personerna. En del åsikter är överensstämmande medan andra rakt motsägande. De allra flesta är överens om att skogarna i första hand ska finnas till för invånarna som rekreationsområde, även om man samtidigt vill se de brukas så att de är självbärande eller ger en viss avkastning. Många tycker kommunen ska fortsätta på sitt inslagna spår med samråd men ser även att man kan förbättra sina kommunikationskanaler.

En av de närboende anser att kommunen inför framtiden ska tänka på att hålla snyggt i skogarna och rensa avverkningar från sly och ris. Denne ser det som speciellt viktigt i områden där det passerar mycket folk, som längs stigar och vägar och i närheten av bebyggelse. Denne anser att man inte borde spara högstubbar eller enskilda träd som blåser omkull, då denne anser att det ser tråkigt ut. Istället borde kommunen lämna hela grupper av träd.

Tvärtemot anser representanten från Sala Fågelklubb att det är för mycket "städmani" (som denne uttrycker det) i skogarna och att kommunen i framtiden borde undvika underväxtröjning, spara död ved, göra hyggesbränning och avsätta områden där skogen kan få bli gammal. Denne tycker att man även borde arbeta för att informera allmänheten om de naturvärden som gynnas av en mindre städad skog för att på så sätt förändra dessas bild av hur en skog bör se ut och säger att ett problem i dag är att allmänheten, enligt denne, huggar för egen vinning i kommunens skogar.

Den ovan redan nämnda närboende är också den enda i undersökningen som anser att kommunen i framtiden borde bedriva ett mer intensivt och produktionsinriktat skogsbruk på de skogar som inte berörs av friluftsliv eller närboende. Intervjupersonen tycker att det finns så mycket skog att den både ska kunna nyttjas för rekreation och ge en högre avkastning. Intervjupersonen från Sala OK anser tvärtemot att man i framtiden bör gå försiktigare fram i skogen och sänka sina avkastningskrav. Liknande resonemang hörs från representanter från Sala Fågelklubb, Sala Fiskevårdsförening och Svenska Naturskyddsföreningen Sala. Den intervjuade personen från Sala Jägargille anser att kommunens budget inte ska stå och falla med skogens värde och att skogens ska vara självbärande och på sin höjd ge någon viss avkastning.

En annan fråga det råder delade meningar om är huruvida man ska spara fröträd vid avverkningar. Representanten för Friluftsfrämjandet Sala förespråkar detta då denne starkt motsätter sig planterade skogar. Samtidigt är vindfällan, som ofta är en följd av sparade solitärer på kala ytor, något som både ett par närboende och representanter för Sala Fiskevårdsförening och IFK Sala uttrycker

en irritation över. De reagerar över att framkomligheten begränsas men också det rent estetiskt fula intrycket omkullblåsta träd ger.

Den största oron representanten från Friluftsförbundet Sala känner rör egentligen inte hur Sala kommun väljer att bruka sin skog utan snarare huruvida skogen behålls i kommunens ägo. Intervjupersonen tycker det viktigaste är att dessa ägarförhållande inte förändras, speciellt när det kommer till de tätortsnära skogarna. Denne ifrågasätter även syftet med att ägna sig åt askåterföring i skogen och hoppas inte att det är något kommunen kommer ägna sig åt i framtiden.

Mer konkreta tips och förslag lämnas av några av de intervjuade. Representanten från IFK Sala skulle gärna se att man i framtiden asfalterade en slinga parallellt med ett elljusspår för att öka rörelsehindrades tillgänglighet. Från Sala Jägargille lämnar representanten förslaget att hugga rent kring skogsvägar, för att på så sätt skona djur och människor från viltolyckor och vägen från dropp- och nedfallsskador. De intervjuade från Sala Brukshundklubb ser gärna att man sparar ridåer av skog vid vägarna och ett hundratal meter in från dessa. Dels för att det ger ett bättre intryck för passerande, men även för att det är inom detta område de håller större delen av sina aktiviteter.

Några har förslag kring hur kommunens kommunikation kring skogen borde se ut. De som tidigare varit involverade i samråd vill att dessa ska fortsätta. Sala Brukshundklubbs företrädare skulle förslagsvis vilja ha ett årligt möte eller ett utskick där de informeras om de under året kommande stora avverkningarna. Även representanten för Sala OK kan tänka sig utskick med information rörande skogliga åtgärder. En av de närboende önskar att de ekonomiska värdena i skogen och den avkastning den ger skulle redovisas någonstans och att årsplaneringen för skogsbruket i grova drag borde finnas att tillgå offentligt. Intervjupersonen från Sala Fågelklubb vill se fler informationstavlor, längs vägar i skogen och nära åtgärdsområden, innehållandes den övergripande planen för skogen och vilka åtgärder man planerar att vidta och varför. Även IFK Salas representant tycker att förslaget om skyltning i samband med tätortsnära åtgärder är bra.

Intervjupersonen från Sala Fiskevårdsförening vill att man ska försöka avverka när marken är frusen och poängterar vikten av att skona stigar för att man ska kunna orientera sig. Företrädaren för Sala Fågelklubb vill se att man avsätter 20 procent av arealen till naturvård och Svenska Naturskyddsförening Salas representant skulle vilja se ett försök i hyggesfritt skogsbruk. Från Sala Brukshundklubbs sida vill man se ett ökat fokus på framkomlighet i skogen genom röjningar och gallringar och att skogsvägar hålls i gott skick.

5. DISKUSSION

Detta kapitel inleds med en analys av det sammanställda resultatet. Sedan följer ett resonemang gällande i vilken mån undersökning kan anses vara generaliserbar för hela kommunens befolkning och vilka paralleller som kan dras till tidigare gjorda studier i ämnet. Utifrån detta framställs förslag på faktiska förändringar Sala kommun skulle kunna göra för att förbättra sitt skogsförvaltande. I den avslutande delen diskuteras eventuella felkällor och vad som i en liknande framtida studie skulle kunna förbättras.

5.1 Analys och slutsatser

Ett samlat intryck från studien är att intervjupersonerna överlag är nöjda med hur skogsbruket bedrivs i Sala kommuns skogar. En fördom, som inte visade sig riktig, var att fler skulle vara mer skeptisk och oförstående till skogsbruk och bara se till sitt eget intresse. Visst har flera åsikter på vad man kan göra bättre men samtliga tillfrågade uttrycker någon form av acceptans för att det bedrivs ett konventionellt skogsbruk i kommunens skogar.

Om det går att generalisera och säga att detta gäller för hela kommunens befolkning kan man bara spekulera i. Samtliga personer som intervjuades har olika bakgrund och intressen i skogen. Gemensamt för nästan alla är att de spenderar mycket tid i skogen och att den är viktig, ja ofta en stor del av livet, för dem. Med sådana insatser i skogen kan man tänka att de borde vara de som motsätter ett skogsbruk, som i vissa (eller värsta) fall hotar påverka deras sätt att leva. Å andra sidan är de flesta av dessa personer väldigt insatta i hur skogsbruket fungerar och har lärt sig att leva med och anpassa sig efter det.

Det studien av Gundersen och Frivold (2008) visar, att människor med skoglig bakgrund är mer accepterande till skogsbruk, kan möjligen skönjas här. Tre av de intervjuade har tidigare arbetat i skogen och en har studerat skogliga ämnen. Detta gäller dock för knappt en tredjedel av de tillfrågade. En annan möjlig förklaring till attityden skulle kunna ha att göra med åldern på intervjupersonerna. De flesta intervjuade är medelålders eller äldre. En tanke är att de växte upp under en tid då skogsbruket kanske stod en närmare och skogsindustrin var en större och viktigare arbetsgivare.

En av de intervjuade sade sig tro att den ganska positiva attityden hade att göra med storleken på orten. Denne trodde att människor från staden var mer kritisk till skogsbruk, medan man på landet och i mindre orter är mer van vid det och därför mer förstående. Sala med sina drygt tolv tusen invånare får kanske klassas närmare det sistnämnda. Detta, och det faktum att ingen av de intervjuade kunde säga så mycket negativt även när de ombads tala om det man hört från vänner och bekanta, kan tyda på att acceptansen för skogsbruket är utbredd även bland övriga kommuninvånare.

Från "miljösidan", Sala Fågelklubb och Svenska Naturskyddsföreningen Sala, hördes de kanske mest kritiska rösterna. En del av detta grundade sig dock i den skötsel som länge präglat skogen och gjort stora delar till rena produktionsbestånd och tvingat dagens skogsbruk att röra sig nedåt i slutavverkningsåldrarna – något som inte kan ändras över en dag. Viktigt för dessa och för deras ändå relativt positiva inställning till skogsbruket, tycks vara dels att kommunen som skogsbrukare certifierat sig enligt FSC och dels att kommunekologen finns och är med och påverkar skogsbruket. Just kommunekologen tycks man hysa ett stort förtroende för i naturvårdsfrågor och viss oro för vad som skulle hända om han försvann kunde anas.

På samma sätt som de flesta har en förståelse för det skogsbruk som bedrivs i skogarna, har man en förståelse för varandra och andra som har aktiviteter i skogarna. Ingen nuvarande konflikt kunde påvisas pågå och de konflikter man berättade om låg längre tillbaka i tiden. Inte ens när man fick chansen att försöka komma på någon framtida hotande konflikt var man särskilt fantasirik. Den enskilt viktigaste anledningen till detta tycks vara de samråd man på senare tid ofta kallat till.

Att hålla samråd finns som ett kriterium för certifieringen, det nämns som ett mål för friluftslivet i Sala kommuns skogar och Rydberg och Aronsson (2004) tar upp det som bland det viktigaste man ska tänka på vid tätortsnära skogsskötsel. Nästan samtliga av de intervjuade hade åtminstone en gång varit med på eller blivit kallad till samråd och alla delar de samma rakt igenom positiva syn på dessa.

Samråden tycks inte bara gett en ökad förståelse och acceptans för skogsbruket utan har bevisligen också fört de många olika intressenterna i skogen närmare varandra. I den här undersökningen framkom att Sala Brukshundklubb och Sala Jägargille inte längre bråkar tack vare samråden. Likaså verkar orienteringsklubben Sala OK och Sala Jägargille kunnat undvika att möjlig konflikt uppstått tack vare dessa möten.

Även om samråden inför enskilda åtgärder tycks ha varit bra och informativa så verkar nästan alla ha en otydlig helhetsbild av vilket skogsbruk man bedriver i stort i Sala och vad man har för framtidsplaner för kommunens skogar. Vissa föreställningar, såsom de tidigare brukade hästecipagen, tycks fortfarande leva kvar som en bild av Sala kommuns skogsbruk. Lika nämns privatpersoners och kommunanställdas huggande för egen vinning i kommunens skogar, något man kanske kan härleda ända tillbaka till bergsmännens rätt att nyttja skogarna, som något man tror lever kvar.

Vidare är det ingen som vet hur stor avkastning skogen ger eller om man kan hitta den informationen någonstans. Många har inställningen att det borde huggas mindre, en ansåg att man borde hugga mer, men ingen av dem har egentligen något mer än en känsla som man bygger dessa ställningstaganden på.

Rydberg och Aronssons (2004) och Axelsson–Lindgren och Sortes (1987) bild av att variation i skogen är något av det viktigaste för rekreationsvärdet tycks bekräftas av denna undersökning, då så gott som alla intervjupersoner vittnar om detta. Även att man föredrar en öppen och skött skog som Hunter (2001), Gundersen och Frivold (2008) och Hörnsten (2000) konstaterar stöds i stort av resultaten i den här undersökningen, liksom att man ofta stör sig på hyggesrester, ris och vindfällen vilket tidigare visats av Gundersen och Frivold (2008).

Detta kan vara en antydning till att undersökningens resultat kan vara giltigt även utanför Sala kommuns gränser. Innan man drar den slutsatsen bör man dock beakta att skillnader i förutsättningar kan göra att önskemål och preferenser kan skilja sig från plats till plats, vilket både Gundersen och Frivold (2008) och Rydberg och Aronsson (2004) konstaterar. Lokala undersökningar, liksom denna, är troligen det bästa sättet att få en uppfattning om den aktuella befolkningens kravbild.

5.2 Åtgärdsförslag

Om man utifrån undersökningen ska försöka ge praktiska förslag för att förbättra skogsskötseln i Sala kommun inför framtiden är det första man tänker på att det borde tydligare klargöras hur det arbetas med de skogliga frågorna inom kommunen. Som redan nämnts råder stor osäkerhet bland de intervjuade, och troligen hos alla Salabor, kring vilket skogsbruk som egentligen bedrivs. Ett tydligt exempel på denna brist, utöver de som nämnts i tidigare avsnitt, är hur en av de tillfrågade önskar att man i framtiden borde göra försök med kontinuitetsskogsbruk – något man i själva verket redan har påbörjat.

Man kan tänka sig att denna relativt insatta person som har detta önskemål om kontinuitetsskogsbruk, borde ha uppmärksammat att man i realiteten påbörjat detta arbete om informationen från kommunen kring det hade varit tillräcklig. Flera i undersökningen delger ett önskemål om att hålla ett årligt informationsmöte där de bjuds in för att få ta del av den kommande årsplaneringen. En rekommendation är att låta alla som är intresserade delta i sådant möte genom att skicka ut en inbjudan till allmänheten. Givetvis bör styrande politiker finnas på plats, liksom de som arbetar med den operativa delen av skötseln från Ösby Naturbruksgymnasium och eventuella entreprenörer. Även lokalmedia borde finna ett intresse i att delta och rapportera vilket i sin tur kan göra att informationen når ut till alla i närområdet.

Det finns en önskan från intervjupersonerna om information kring avkastningskrav från skogen och vilka områden som kommande års åtgärder kommer att beröra. Intressant vore även om planerade projekt (naturreservat, Lübeck-försök etc) beskrevs eller utvärderades, att en uppföljning gjordes på fjolårets åtgärder och att eventuell revision av certifieringen redovisades. Vidare skulle detta kunna vara ett bra tillfälle för föreningar som är aktiva inom kommunens skogar att informera om sin planerade verksamhet som kan tänkas

beröra andra, som exempelvis tävlingsarrangemang. Självklart skulle även frågor, funderingar och önskemål rörande skogen och skogsbruket från allmänheten kunna ventileras på ett sådant möte.

Några av de tillfrågade uttrycker en brist på tid och ibland ork som en anledning till att man inte deltar i de samråd man bjuds in till. Därför vore kanske ett heltäckande årligt möte att föredra för många, framför de mindre och ofta återkommande samråden. Ju fler som involveras desto bättre förankring och därmed acceptans får man troligen för den skötsel som bedrivs.

En av de intervjuade tycker att fler informationstavlor borde finnas i skogen. Denne person tycker att de borde innehålla information om Sala kommuns övergripande plan för skogsskötseln men också information rörande aktuella åtgärder och vilka områden som satts av i naturvårdande syfte. Det är en bra idé som man borde göra någonting med. Ett förslag är använda sig av två varianter. Dels informationstavlor av mer beständig karaktär, som innehåller den övergripande informationen rörande skogen och skogsbruket och sitter på välbesökta platser. Dels mer tillfälliga informationsblad som kan häftas fast på träd eller stolpar inför åtgärder som ger informationen om vilken åtgärd som ska göras, varför det ska göras, vad som är det förväntade resultatet och förstås kontaktuppgifter till den ansvarige.

Ett annat praktiskt förslag är att använda sig av grafik och bilder vid kommunikationen med intressenter ej insatta i skogsbruk. Detta är något som Ångman och Nordström (2010) ger som förslag i sin rapport och som ett par av de deltagande i denna undersökning kunnat se ett behov av. Problemet är att det är svårt att med ord få konsekvenserna av en skoglig åtgärd beskriven. Detta har lett till besvikelse och missnöje när man sett det verkliga resultatet. Som exempel kan nämnas risiga hyggen eller försumpade områden. För att undvika denna språkliga förbistring skulle man vid samråd kunna ta med sig bilder som visar de direkta förväntade konsekvenserna, men kanske också en rad bilder som visar den förväntade förändringen av området inom den närmaste tiden.

Ska man utifrån de många åsikterna kring den praktiska skötseln av skogen försöka lämna en rekommendation, så är det att sköta skogen varierat. Det ger både studien av Rydberg och Aronsson (2004) och studien av Axelsson–Lindgren och Sorte (1987) stöd för. Även att inte sköta skogen såsom görs när man riktar in sig på naturvård, som Hörnsten (2000) i sin studie konstaterar, tycks vara något så gott som samtliga intervjupersoner står bakom. Alla utom en intervjuperson verkar vilja se en underväxtröjd och gallrad skog där skötseln fokuserar på att främja framkomlighet.

5.3 Förslag inför framtida studier

Liksom i de flesta tidigare studier av skogliga preferenser (Gundersen & Frivold, 2008) är även i denna undersökning barn, tonåringar, invandrare och rörelsehindrade underrepresenterade. Inte heller blev någon representant från

Sala Ridklubb eller den lokala scoutföreningen, som kan tänkas ha en del aktivitet i skogen, intervjuade. Representanter från dessa grupper, och säkert fler, skulle vara intressanta att i en framtida studie inkludera.

En tanke som dök upp under intervjuarbetet var att vid en liknande framtida undersökning använda sig av en karta över det område som berörs i undersökningen. Dels skulle man på detta vis mer noggrant, genom skisser och anteckningar, kunna kartlägga intervjupersonernas aktiviteter men också för att undvika missförstånd gällande vilka områden man egentligen menar när man pratar om "skogen". En avgränsning i denna undersökning, till exempel, var att undersöka kommunens friluftsskogar, d v s de skogarna som inte närmast tätorten men som ändå hyser ett omfattande friluftsliv. Att vara överens om att man talade om samma sorts skog visade sig i praktiken inte alltid vara enkelt.

En möjlig felkälla i denna undersökning är att flera (åtta av tretton) av intervjupersonerna valdes från en lista av personer som kontaktats för samråd av kommunen, vilket kan ha gett ett snedvridet urval. De personer som kontaktats av kommunen upplevde det, som redan nämnts, mycket positivt vilket skulle kunna ha förskönat deras bild av kommunens skogsbruk även i sin helhet.

6. SAMMANFATTNING

Sala kommuns relativt omfattande skogsinnehav kan historiskt härledas som en gåva från den svenska kronan för att säkra kol, ved och byggvirkestillgångar till den då pågående mineralbrytningen i Sala Silvergruva. Skogarna har sedan 1959 funnits under kommunens förvaltande. Innehavet omfattar 6 200 hektar skog varav 4 920 hektar klassas som produktiv skogsmark. De största delarna av skogarna ligger i anslutning till och norr om staden.

Skogarna har under lång tid brukats intensivt och stora delar av innehavet är medelålders gallringskogor. Områdena med högst naturvärden finns främst i anslutning till kalkrika områden i skogarna. Ett naturreservat finns idag på området men tre ytterligare är planerade. Majoriteten av kulturlämningarna i skogen kommer från silverbrytningsepoken i form av kolbottnar, gruvhål och ett gammalt dammsystem. Då stora delar av skogarna är tätortsnära är friluftslivet omfattande.

Sala kommuns skogsbruk är certifierat enligt FSC och sköts efter en kontinuerligt uppdaterad skogsbruksplan. Två förvaltningar inom kommunen sköter den operativa skötseln av skogarna, där elever från det kommunala naturbruksgymnasiet Ösby står för drivningen. Den praktiska planeringen sköter en skogvaktare och för stöd i miljöfrågor finns en kommunekolog. För främjandet av friluftslivet i skogarna har kommunen specifika mål. Årligen avverkar man ungefär 80 procent av den totala tillväxten.

Syftet med studien har varit att skapa en bild av hur allmänheten nyttjar Sala kommuns skogar, hur de ser på kommunens skötsel av skogarna och vilka funderingar de har kring kommunens skogars framtid. För detta ändamål gjordes en kvalitativ studie där tretton personer ur nio skogliga intressentgrupper intervjuades – orienteringsklubben, jaktlaget, fiskevårdsföreningen, brukshundklubben, Friluftsförbundet, fågelklubben, idrottsföreningen, Naturskyddsföreningen samt närboende.

Som en bakgrund till studien kan nämnas att hos svenskar är banden starka till skogen. Naturen värderas högt och skogen besöks flitigt. Vanliga aktiviteter är promenader, skidåkning, cykling, jakt, fiske samt bär- och svampplockning. Skogsbesök har visat sig ha flera fördelar för hälsan och är viktiga för barns lek, lärande och utveckling. Allmänt föredras en öppen, varierad skog med god framkomlighet som inte ligger på för långt avstånd. Spår av hyggesrester, omkullfallna träd eller stora hyggen uppfattas av de flesta som negativt.

På grund av det stora antalet besökare i tätortsnära skogar, är risken för konflikter mellan olika intressegrupper där större än i andra skogar. De vanligaste orsakerna till konflikter är stora förändringar av skogen såsom avverkingar eller skogliga åtgärder som begränsar möjligheterna till friluftsliv. Vid skötseln av tätortsnära skogar är det därför viktigt att tänka på hur man påverkar

rekreationsmöjligheterna i skogen. Att sätta sig in i intressenters önskemål och vara noggrann med att delge information kring planerade åtgärder kan underlätta skötseln.

Resultatet av studien visar att de intervjuade har en förståelse för skogsbruk i stort och att de ställer sig positiva, eller åtminstone neutrala, till Sala kommuns skogsbruk. Deras skogliga preferenser speglar i många fall deras intressen, men samtliga vill se fullvuxna och varierade skogar och majoriteten vill ha en öppen och skött skog. De aktiviteter man ägnar sig åt är desamma som i övriga riket. En del säger sig upplevt begränsningar i sina aktiviteter på grund av skogsskötseln t ex på grund av nedhuggna svampskogar.

Överlag upplever flera av de intervjuade att det är svårt att bedöma om Sala kommuns skötsel för friluftslivet i skogarna efterlevs. Målen att informera och hålla samråd vid skogliga åtgärder samt att begränsa skador och främja framkomlighet i skogen är dock något intervjupersoner upplever att kommunen lever upp till.

För tillfället råder det, enligt intervjupersonerna, inga konflikter gällande Sala kommuns skogar eller skogsbruk. Ett par intervjupersoner vittnar dock om tidigare konflikter mellan jägarna och brukshundsklubbmedlemmar. De intervjuade ser överlag inte någon större risk för konflikter i framtiden så länge kommunens skötsel av skogarna fortsätter bedrivas som den gör idag.

För att förbättra skogsbruket har de intervjuade flera förslag. Vissa förslag är direkt motstående, såsom att någon vill se ett intensivare skogsbruk, medan andra vill se ett försiktigare. De flesta anser att samråden ska fortsätta men ger även förslag på förbättrade sätt att informera, såsom informationstavlor eller skogliga årsmöten. Flera säger sig sakna en övergripande bild av hur skogsbruket bedrivs och hur de framtida planerna för skogen ser ut.

Om studiens resultat kan tänkas gälla samtliga kommuninvånare i Sala finns det både tecken för och emot. Men att samtliga intervjuade anser att samråden som hålls är bra och att konflikter bevisligen lösts genom dessa visar i alla fall på vikten av god information och kommunikation. Samtidigt tyder deras, i viss mån oklara eller felaktiga bild av kommunens skogsbruk, på att informationen från kommunen skulle kunna vara bättre.

Som praktiska förslag till Sala kommun ges därför införandet av årliga informationsmöten rörande skogen och en ökad användning av informationsblad och skyltar. När det kommer till den faktiska skötseln av skogen är rekommendationen att försöka skapa varierade skogar så att alla besökare kan hitta den skog just de föredrar, trots olika preferenser.

7. REFERENSLISTA

7.1 Tryckta källor

Ahrne G. & Svensson P. (red.) (2011) 1. uppl. *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber.

Axelsson-Lindgren, C. & Sorte, G. (1987). Public response to differences between visually distinguishable forests stands in a recreation area. *Landscape and Urban Planning*. 14, 211-217

Bengtsson B. (2004). *Allemansrätten – Vad säger lagen?*. Solna: Naturvårdsverket.

FSC (2014). *Svensk skogsbruksstandard enligt FSC med SLIMF-indikatorer*. Uppsala: Svenska FSC.

Gundersen, V. & Frivold, L.H. (2008). Public preferences for forest structures: A review of quantitative surveys from Finland, Norway and Sweden. *Urban Forestry & Urban Greening*, 7, 241-258.

Helge P. (1989) *Om Sala – historien om en stad*. Sala: Kulturnämnden i Sala.

Hunter, L-R. (2001). What do people want from urban forestry?- The European experience. *Urban Ecosystems*. 5, 277-284.

Hörnsten, L. (2000). *Outdoor recreation in Swedish forests – Implications for society and forestry*. Uppsala: Sveriges Lantbruksuniversitet. Avhandling.

Jansson A. (1963) *Ur Sala gruvbys historia*. Västerås: Vestmanlands Läns Tidnings tryckeri

Justesen L. & Mik-Meyer N. (2011) 1. uppl. *Kvalitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.

Naturvårdsverket (2003). *Natura 2000 i Sverige Handbok med allmänna råd* Stockholm: Naturvårdsverket.

Rydberg D. & Aronsson M. (2004) *Vår tätortsnära natur – en bok om förvaltning och skötsel*. Jönköping: Skogstyrelsens förlag.

Sala kommun (2011). *Ekologisk landskapsplan för Sala kommuns skogsinnehav (huvudfastigheten)*. Sala: Sala Kommun.

Skogsstyrelsen A (2014) *Friluftsliv och rekreation – Friluftsskogar*. Faktablad.

Skogsstyrelsen B (2014) *Friluftsliv och rekreation – Närskogar*. Faktablad.

Ångman E. & Nordström E-M. (2010) *Skogskonflikter i Sverige – en undersökande studie*. Umeå: Sveriges Lantbruksuniversitet. Arbetsrapport.

7.2 Elektroniska källor

Länk A:

Sala kommun (2015). *Skogsskötsel*. [Online] Tillgänglig:

<https://www.sala.se/es/Miljohalsa/Naturvard/Skogscertifiering/Kommunensskogsbbruk/Skogsskotsel> [2015-01-22].

Länk B:

Sala Allehanda (2015). *Kalkrika områden blir naturreservat* [Online] Tillgänglig:

<http://salaallehanda.com/nyheter/sala/1.2813258-kalkrika-omraden-blir-naturreservat> [2015-03-20].

Länk C:

Sala kommun (2015). *Kommunens skogsbruk* [Online] Tillgänglig:

<https://www.sala.se/es/Miljohalsa/Naturvard/Skogscertifiering/Kommunensskogsbbruk> [2015-01-22].

Länk D:

Sala kommun (2015). *Sammanfattning* [Online] Tillgänglig:

<https://www.sala.se/es/Miljohalsa/Naturvard/Skogscertifiering/Kommunensskogsbbruk/Sammanfattning> [2015-01-22].

8. BILAGOR

8.1 Karta över Sala kommuns skogsinnehav

8.2 Frågemall

Inledning/övergripande frågor

- Vilken är din relation till Sala kommuns skogar?
- Hur ser du på skogsbruket i Sverige?
- Hur ser du på Sala kommuns skogsbruk?
- Vad gör man bra?
- Vad gör man mindre bra/dåligt?
- Beskriv hur en skog du vill vara i ser ut

Vad nyttjas skogen till idag?

- Beskriv en dag i skogen för dig
- Hur ofta är du/ni i skogen?
- Hur länge är du/ni i skogen?
- Vilka tider på året?
- Vilka aktiviteter?
- Kan du/ni utnyttja skogen *så mycket* som man vill idag?
- Kan du/ni utnyttja skogen *på det sätt* man vill idag?
- Vad ser du som begränsande faktorer för utnyttjande dig/din intressegrupp?

Uppfylls kommunens mål vad beträffar friluftslivet?

Kommunens mål för friluftsskogar

- Begränsad storlek på åtgärder
- Naturlighet och variation i struktur och trädslagsblandning
- God framkomlighet, inga körskador
- Information och samråd inför åtgärd

- Lever man upp till dem?
- Är målen bra?

Vilka intressekonflikter finns?

- Har du/ni upplevt några konflikter rörande kommunens skogar?
- Vilken orsak?
- Vilka var involverade?
- Hur sköttes konflikten från kommunens sida?
- Hur slutade det?
- Hur skulle konflikten kunna ha undvikits/skötts bättre?
- Vilka eventuella framtida konflikter ser du?

Hur ser intressenternas syn och förhoppningar ut på framtidens skogsbruk?

- Vad tycker du skogarna ska användas till? Prioritera
- Vilken/-a skötsel/förändringar förväntar du dig av kommunen i framtiden?
- Vilka tips eller råd skulle du vilja ge kommunen?
- Vilken roll har du/ni i framtidens skötsel av skogen?